

A gyergyói egészségügy kezdetei

A gyergyói egészségüggyel és orvoslással kapcsolatos első adatok a XVII.sz. közepéről vannak és kapcsolatban állnak a pestisjárványokkal. Az első egészségügyi rendelkezés Gyergyóban az 1633-os pestisjárványhoz (700 halott) kötődik. Ekkor rendelik el, hogy a koporsót már otthon fedelezzék le és a temetési szertartás alatt ne vigyék be a templomba.

A pestis a középkor emberének réme volt. Évszázadokon át az okát, megelőzését, gyógyítását nem ismerték. Meg kellett várni, amíg a vidéken a pestis „kitombolja” magát. Akinek nagyon jó immunrendszere volt, ha el is kapta a betegséget, keserves kínok után meggyógyult. Erre sok példa is volt. Egyetlen módszer létezett, amellyel védekeztek, de amelynek eredményességét a mai orvostudomány még nem igazolta, egy gyógynövény, a fehér üröm (artemisia absinthium) elégetésével való füstölés a lakásban.

Az 1708-as pestis után a Kormánysház orvost küld Gyergyóba Lamperth Károly személyében. Jelenlegi adataink szerint ő az első orvos Gyergyó történelmében. A széki hatósággal kötött szerződés szerint fizetése évi 100 arany. Teljes ellátást, szolgát és szakácsnőt is kapott. Gyergyószentmiklósi lakhelye mellett időnként köteles meglátogatni a szomszédos községeket is.

A legpusztítóbb volt az 1717-1719-es pestisjárvány és éhség. Gyergyószentmiklóson 743, Újfaluban 474, Ditróban és Remetén 668, Alfaluban és Csomafalván 390, Tekerőpatakon és Szárhegyen 364 személy halt meg. Ekkor rendelik el, hogy Gyergyóba útlevelel nélkül senki be nem jöhet, s aki erővel próbál bejönni, akasszák fel helyben. Egy másik intézkedés az utak eltorlaszolása volt. Így, nem lehetett beszállítani Gyergyóba Udvarhely-és Maros székéből a gabonát, gyümölcsöt és a disznóhízlaláshoz szükséges cseremakkot. Ez 1719-ben olyan éhínséget eredményezett, hogy a feljegyzések szerint az emberek a farügyeket, de még macskákat is ettek.

- 1718-ban rendelik el, hogy a pestisben elhunytak ruháit azonnal égessék el és a lakást üröm elégetésével füstöljék.
- 1729-ben a széki törvénykezés elrendeli, hogy az egészségre ártalmas tímárműhelyek mellett emésztő gödröt használjanak.
- Egy 1765-ös adat szerint Gyergyóban torokfájás ellen kötelező a penészes kenyér rágása.
- 1780 - tímárműhelyt csak a helység szélén szabad létesíteni. Egy 1803-as Gyergyószentmiklóson hozott határozat szerint tilos a nagy állatot udvarokon, csűrökben levágni. Ez csak a piacokon erre a célra kijelölt helyeken engedélyezett, s a mészárosok a húsvágó tőkéiket ne tartsák a szabadban. A rendelet 1840-ben megismétlődött.

- 1863-ban létesült először „húsvizsgáló állomás” Gyergyószentmiklóson. 1790-ben rendelik el és 1805-ig meghonosul a gyergyói helységekből a szakaszos temetkezés. Egy szakaszban a sírba csak akkor lehet temetkezni, ha már az előző elrothadt.
- 1836-ban elrendelik a helységek lakott területein levő kenderáztató tavak betömését, az utcáknak heti megseprését és , hogy „az épületek között dög ne legyen”.

Ami Gyergyó gyógyszerellátását illeti, az első adat 1805-ből való, amikor Schartz Sámuel kolozsvári gyógyszerész kéri, hogy Gyergyószentmiklóson gyógyszertárat létesítsen. Kérését azzal indokolja, hogy Gyergyóhoz legközelebb patika Brassóban vagy Marosvásárhelyen létezik. 1808-ban az erdélyi Főköormányzó Hank Andrásnak ad engedélyt gyógyszertár létesítésére Gyergyószentmiklóson, de ez nem tudni mi okból, nem valósult meg. 1822-ben létesült az „Aranyas” patika. Tulajdonosa Lákay József.

Halála után, 1836-ban az örmény Azbé Jánosné fiára marad. 1859-ben a gyógyszertár Fröhlich Ernő tulajdona lesz, aki Bíró Mórnak 10.000 forintért eladta. Ennek leányától, Bíró Karolintól veszi meg az örmény Eránosz Bogdan, aki korszerűsíti. Leánya Eránosz Lujza örököli, aki ugyancsak az örmény Korbuly Miklóshoz megy feleségül.

Korbuly Miklós egy kis melléküzemet is létesít, ahol saját találmányát a „Fenyő borszeszt” gyártja, amelyik hamarosan “ Korbuly féle sóborszesz” néven Erdély szerte keresett lesz. Korbuly halála után a gyógyszertárat a Lázár család örököli, akik 1948-ig tartják fenn.

1900-ban alakul meg Gyergyóban a Vöröskereszt Szervezet. Gyergyószentmiklós mellett a falvak közül először Ditró kap patikát a XIX.sz. végén, amelyet a híres Szathmáry család vezet. A XIX.sz. elején még tudomásunk van egy Kotsis Ferenc nevű sebész orvorról. 1836-ban meghívják Gyergyóba orvosnak a szamosújvári Verzár Györgyöt, de maga helyett a gyergyószentmiklósi születésű Csíky Pétert ajánlja.

Csíky Péter (1810-1880) 1846-ig tevékenykedik, mint orvos. Táplálatok című munkája az egyik első dietetikus táplálkozással foglalkozó magyar szakkönyv.

1860-as évekre tehető az egészségügyi nevelés kezdete Gyergyóban. 1863-ból fennmaradt a gyergyószentmiklósi iskola verses szabályzata, amelyet minden reggel kórusban elmondták a tanulók. Íme, egy rövid részlete:

„Tiszta legyen arcod, kezed,

Szintúgy minden öltözeted.

Aki mindig piszkos, ronda

Bekerülhet még az ólba.”

1872-ben Szárhegy elöljárósága szorgalmazza az egészségügyi tárgyú előadások tartását a lakosságnak. 1888-ban a gyergyószentmiklósi iskolákban külön tantárgyként bevezetik az egészségtant. 1896-ban az alfalvi orvos, Wittelham Noé javasolja a polgári iskolának az egészségtan bevezetését. Amennyiben tanrendbe iktatnák, ingyen vállalja az órák megtartását.

A XIX.század végén a havonta tartott tanítói gyűléseken rendszeres téma az egészségtan.

Ugyancsak ekkor merül fel egy kórház létesítése Gyergyó vidékének.

Laczkó-Szentmiklósi Endre

történelem szakos tanár